Frans u Miriam f'għeluq il-50 anniversarju taż-żwieġ tagħhom.

Mal-Kardinal Thomas J. Winning.

KOPPJI TA' VERU

Frans u Miriam Portelli

X'JGĦID FRANS DWAR MIRIAM?

Kif u fejn iltqajt ma' martek?
Il-familja tagħna konna ngħaddu s-sajf San Pawl il-Baħar, villeġġjatura. L-istess il-familja ta' Miriam. Ma konniex noqgħodu bogħod minn xulxin, kantuniera bogħod kollox. Lil Miriam kont naraha spiss, imma qatt ma konna tkellimna. Sakemm darba nzertajtha u bħal ħassejt leħen ġo fija jgħidli: "dik it-tfajla trid tkun tiegħek". Agħmilt il-kuraġġ, kellimtha u minn hemm komplejt fuq dak li kont ħassejt. U ma jiddispjaċini xejn.

Kif ħassejtek l-ewwel darba li ltqajtu u ħriġtu flimkien?
Eċċitament kbir! Ħassejna ruħna ma nafux x'ser naqbdu nagħmlu bina nfusna, x'ser ngħidu, fejn se mmorru. Imma mbagħad drajna lil xulxin. Il-ħruġ tagħna kien ikun xi passiġġata, speċjalment fis-Sajf, fl-inħawi ta' San Pawl. Ix-Xitwa kienet tkun differenti. Miriam kienet taħdem Barclays Bank il-belt, u kont immur nistenniha toħroġ mix-xogħol biex inwassalha d-dar. Imma jien kelli regola ta' missieri, li sad-9.00pm ridt inkun lura d-dar miġbur, u ma kontx nissogra ma nobdiehx.

X'jogħġbok l-aktar fiha? Fiex tammiraha? Hemm xi ħaġa li ddejqek?
Miriam mara bieżla ħafna, tħobb kollox eżatt u perfett. Mara nadifa ħafna, u d-dar dejjem xummiema. Allura ma jistax jonqos li xi ftit fitta fit-tindif u t-tfarfir ukoll. Jien ngħidilha li d-dar pupilla, imma hi tgħidli li xorta hemm bżonn ta' tfarfira! Naħseb għad nispiċċa nibda' ntella' xi barmil trab id-dar biex żgur ikun hemm trab xi ssib għat-tfarfir, għax jien ma narahx! Dawk l-argumenti tagħna nsomma, argumenti ħelwin ukoll li jħalluli tbissima meta nirrakkonta dwarhom.

Esperjenza sabiħa li kellek ma' martek.
Miriam tatni ħafna esperjenzi sbieħ f'ħajti. Kull deċiżjoni f'ħajjitna ħadniha flimkien, sa minn meta żżewwiġna u kellna nixtru l-ewwel dar tagħna, dar żgħira l-Ħamrun. Maż-żmien imxejna għal Ħal Balzan u dan l-aħħar sitt snin erġajna mxejna għal flat iżgħar f'Ħal Balzan stess. Fit-tieni dar, li kienet kbira mhux ħażin, kellna esperjenzi sbieħ meta konna nospitaw magħna mistiedna prominenti tal-Moviment ta' Kana. Ospitajna isqfijiet, kardinali, tobba… hu min hu u hi min hi.

Kif tħares lejn il-ħajja miżżewġa tagħkom?
Fil-vokabolarju tal-miżżewġin hemm żewġ kelmiet importanti ħafna li trid iżżommhom quddiem għajnejk kontinwament: PAĊENZJA u SAGRIFIĊĊJU. San Ġorġ Preca kien jgħidilna biex fiż-żwieġ niktbu l-kelma paċenzja għal tliet darbiet f'kull kamra tad-dar. Jien ipprattikajt dawn il-valuri fil-ħajja tagħna u nista' ngħid li kienu ta' ġid kbir.

X'TGĦID MIRIAM DWAR FRANS?

X'ġibdek lejn żewġek?
Għalkemm tista' tgħid li konna ġirien San Pawl il-Baħar, ngħid il-verità lil Frans qatt ma kont rajtu. Dawk kienu żminijiet differenti. Wara li tkellimna l-ewwel darba, sirna ħbieb u dak kien l-ewwel pass li nissel fina l-imħabba għal xulxin.

Kif ħassejtek l-ewwel darba li ltqajtu u ħriġtu flimkien?
Ferħana. Dik l-ewwel kelma li tiġina f'moħħi. Ferħana. L-ewwel ħarġa tagħna kienet San Pawl stess. Konna ninnamraw bil-ħarba. Il-post favorit konna nsejħulu lovers' lane, għax donnu kulħadd l'hemm kienu jiġbduh saqajh. Niftakar konna nkunu xi tliet koppji jew aktar. Ix-Xitwa kienet differenti, u meta konna noħorġu kien ikollna dejjem lil oħti chaperon

Frans u Miriam ma' Dun Charles Vella, dak inhar tat-tieġ.

magħna. Anzi lill-mama', ma' tantx kienet tgħidilha fuq Frans!

X'jogħġbok l-aktar fih? Fiex tammirah?
Jieħu paċenzja bijja, u anki jien bih insomma. Jgħinni ħafna fid-dar u fil-ħidma tiegħi f'Kana. Kemm jista' jkun dejjem flimkien… quddies, nixtru, kull fejn immorru dejjem flimkien.

Hemm xi ħaġa li ddejqek?
Le ta. Xi kultant inżomm naqra distanza minnu u ngħidlek għaliex. Frans supporter kbir tal-Manchester United, allura meta jilagħbu għid li t-television mhux se jiċċaqlaq għal xi sagħtejn sħaħ minn fuq l-isports channel. U jekk il-United jitilfu, joqgħod kwiet u ma jitkellimx. Jekk jirbħu b'xi goal wieħed, ma jkunx kuntent lanqas; jgħidli setgħu daħlu 3 oħra! U ara ma tmerieħx!

Esperjenza sabiħa li kellek ma' żewġek.
Il-honeymoon. Niftakru qisu l-bieraħ. Jien qatt ma kont sifirt. Ma kellniex wisq flus x'nonfqu, u morna Napli u Ruma. Jien bqajt mistagħġba nara dak ix-xenarju sabiħ, xmajjar u art ma tispiċċa qatt. Dak li kont nistudja fil-geography tal-iskola, issa beda jsir realtà quddiem għajnejja. Kienet esperjenza tal-ħolm.

Kif tħares lejn il-ħajja miżżewġa tagħkom?
Ħajja sabiħa, li fiha qsamna kollox bejnietna. Aħna kollox għal xulxin. Żammejna ż-żwieġ tagħna ħaj, u dejjem niċċelebraw id-dati speċjali tagħna b'xi party, imqar żgħir bejnietna. Birthdays, anniversarji tal-25, 40 u 50 sena żwieġ… inħares lura nara ħajja ta' mħabba.

BĦALA KOPPJA FLIMKIEN

Meta żżewwiġtu? Kemm ilkom miżżewġin?
Iżżewwiġina nhar il-31 ta' Ġunju 1959. Ilna 53 sena miżżewġin, kważi 54.

Kemm kien ilkom għarajjes? U x'tgħidulna dwar jum it-tieġ?
Domna ħafna għarajjes, għax dak iż-żmien kien diffiċli ħafna biex issib fejn toqgħod jekk ma tħallasx somma kbira ta' flus bħala rigal. Kien jissejjaħ key money. Fuq parir ta' missier Frans u bl-għajnuna tiegħu, xtrajna dar żgħira l-Ħamrun. It-tieġ kien sempliċi u familjari. Il-quddiesa għamilniha fil-knisja ta' San Ġakbu l-Belt Valletta u r-riċeviment fi stabbiliment fi Strada San Zaccharia, li llum m'għadux jeżisti.

Nafu li intom sinonimi mal-Moviment ta' Kana. Kif beda' l-involviment tagħkom ma' Kana?
Il-Moviment ta' Kana ġie mniedi f'Jannar tal-1956 mill-Arċisqof Gonzi u aħna attendejna għaċ-ċerimonja tal-ftuħ bħala għarajjes. F'Ġunju Dun Charles Vella, il-fundatur, organizza nofs ta' nhar irtir għall-għarajjes u morna wkoll. F'Ottubru organizza żewġ konferenzi ta' ġurnata għall-għarajjes f'Palazzo Caraffa l-belt u morna wkoll. Meta spiċċat l-aħħar konferenza u konna ħerġin, minn fost dawk l-għadd kbir ta' koppji li attendew, Fr Charles għażel sitt koppji, fosthom aħna, biex ngħinuh fil-Moviment. Minn dak iż-żmien bqajna sallum nagħtu sehemna fil-Moviment. Biss biss Frans għamel 18-il sena segretarju u Miriam 30 sena teżoriera, barra xogħol ieħor skond il-bżonn, kif kien il-Happier Homes tant għal qalb Miriam. Kien żmien li l-Moviment kien jisitieden kelliema prominenti minn barra u dawn konna nospitawhom aħna d-dar. Fost dawn insemmu lill-Kardinal Thomas J Winning, Lady Sue Ryder, L-Isqof ta' Acerra (Napli) Mons Riboldi, il-professur Ian Donald, l-Isqof Ingliż Mahon li dam għandna 12-il jum, l-Isqof, imbagħad aktar tard Kardinal, Murphy O'Connor, ix-xjenzjat professur Jérôme Lejeune li dwaru tkellem Dun Charles fl-aħħar ħarġa tal-Familjakana, l-Isqof Francisco Jose' Cox taċ-Ċile, it-teologu u kittieb għaref Jack Dominian u tant u tant oħrajn.

X'tgħidulna dwar din il-mixja ta' tant snin li għamiltu mal-Moviment?
Mixja twila b'ħafna kuluri. Ħdima mad-Diretturi kollha, minn Dun Charles il-fundatur, imbgħad Dun Louis Camilleri u issa Dun Joe Mizzi. Għamilna żmien ukoll norganizzaw it-tour ta' Kana fis-Sajf. Rajna tibdiliet kbar: fil-premises u fix-xogħol li kiber enormament. Meta beda l-Moviment, mhux il-parroċċi kollha approvawh. U anke l-ġenituri tal-għarajjes qishom ma kienux konvinti. Maż-żmien sar popolari għax kulħadd beda jifhem li hemm skop għal din il-ħidma ta' tħejjija u kulħadd beda jattendi għall-laqgħat u l-konferenzi. Ħaġa ġdida kienu l-eżerċizzi għall-koppji għarajjes. Kienu jsiru fil-Knisja tal-Ġiżwiti l-belt u l-attendenza kienet tkun kbira ferm, tant li biex nakkomodaw lil kulħadd konna nikru fuq elf siġġu aktar. Il-Knisja kienet tkun mimlija daqs bajda. Bdew isiru wkoll l-eżerċizzi għall-miżżewġin ġodda. Dawn kienu jsiru fil-Knisja ta' San Publiju l-Furjana. Bdiet issir il-laqgħa għall-miżżewġin ġodda mal-Arċisqof f'Jannar, għax dak iż-żmien il-Festa tal-Familja kienet tkun iċċelebrata f'Jannar. Kienu kollha ideat u inizjattivi ġodda, li llum ġew adottati fuq livell parrokkjali wkoll.

X'inhu s-sigriet tar-relazzjoni tagħkom?
Sigriet li niġbruh f'erba' kelmiet: koperazzjoni, paċenzja, għajnuna u talb.

Għandkom xi parir għall-għarajjes u l-miżżewġin friski tallum?
Il-parir tagħna huwa wieħed: iż-żwieġ, fost il-ħafna sabiħ tiegħu, huwa wkoll ħajja ta' sagrifiċċju u paċenzja. Wieħed jgħin lill-oħra u viċi versa, bir-rispett, bit-talb. Meta tiżżewweġ il-ħajja tinbidel, ma tibqax ġuvni u xebba. Mela anki l-mentalita' ta' guvni u xebba trid tinbidel. Insiru għotja lil xulxin. Qatt ma norqdu jekk ma ngħidux ir-rużarju kuljum flimkien, u dan jgħin mhux biss spiritwalment. Meta nargumentaw xi ftit u ma nkunux irridu nkellmu lil xulxin, bir-rużarju jkollna niftħu ħalqna għax trid tirrispondi bilfors. U hekk nerġgħu nagħmlu paċi. •